

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گیاهان دارویی موثر در درمان یبوست

دکتر سید مجید غضنفری

متخصص طب سنتی ایرانی

everlastingmajid@gmail.com

21 دی ماه 1400

منابع دارویی طب ایرانی

کتاب مفردات (داروهای ساده)

کتاب قرابادین (داروهای ترکیبی)

مکانیسم (فیزیوپاتولوژی) ها

مکانیسم (فیزیوپاتولوژی) بیماریه:

✓ سوء مزاج ساده یا مادی (تغییرات کیفیتی و یا کمیتی)

✓ سده (انسداد نسبی لومن و مجرا)

- داخلی ... ماده کثیر یا لزج یا مغری یا غلیظ یا جسم خارجی
- جداری ... تنگی بدلیل برودت یا یبوست یا ایذا (بدلیل سموم و زخم و خلط لذاع) یا ذکاء حس یا تشنج
- خارجی ... فشار ناشی از ادم و چاقی

✓ ورم

✓ ریح (بخار)

✓ تفرق اتصال (پارگی)

✓ ضعف

مکانیسم (فیزیوپاتولوژی) ها

مکانیسم (فیزیوپاتولوژی) درمان ها

تغلیظ :

انجماد

انعقاد

اختلاط

=====

تلیین :

نضج

ازلاق

ترطیب

=====

قبض :

اجزای ارضی حاوی برودت و یبوست

برودت تنها

یبوست تنها

ایذا بدلیل سموم و خلط لذاع و التهاب و اعراض نفسانی

=====

تحلیل ریاح :

حرارت ... افزایش سیالیت .. دفع از مسامات.

برودت زیاد .. تغلیظ ان.

مکانیسم (فیزیوپاتولوژی) ها

مکانیسم (فیزیوپاتولوژی) درمان ها

تفتیح :

حرارت و ارخاء ..سکنجبین
برودت و قبض .. سکنجبین
عصر(همراه با فشار) .. مویز
قبض .. پسته و به
تقطیع .. ترشیجات

=====

تلطیف :

حرارت .. خرما
رطوبت رقیق .. خیار
تقطیع .. ترشیجات لیمو سرکه

=====

اسهال :

۱. تذویب و گداز .. رازیانه صعتر پونه مویز
۲. جلا و غسل .. اشیای حلو و مر و لزجه غلیظه
۳. اماله و ارخاء به سبب ترطیب .. اب خیار و حلبه و العبه و ادهان و لزجه رقیقه
۴. مشاکلت .. صبر
۵. بالطبع .. غاریقون
۶. بالعرض (عصر) .. هلیلجات و تمرهندی
۷. مضادت .. ماءالجبن⁶

قوانین علاج

▶ در سوء مزاج مادی:

▶ 1. منضج

▶ 2. مسهل

نضج

(خلاصه الحکمه)

▶ بدان که نضج، فی الحقیقه عبارت از **اعتدال قوام مادّه** است تا آن که بگردد قابل و مهبای دفع به آسانی؛ زیرا که غلیظ و رقیق و لزج، هیچ یک مستعدّ دفع به آسانی نیستند.

▶ غلیظ، به جهت آن که عسر الخروج است از منافذ ضيقه.

▶ و رقیق، چون از شأن آن است نفوذ و تشبّث در خلل اعضاء و این، باعث دشواری خروج آن است.

▶ و لزج، چون متشبّث می‌گردد به اعضایی که محصور در آنهاست و منقطع و جدا نمی‌گردد به آسانی از آنها؛

پس باید غلیظ را اندک رقیق نموده و رقیق را اندک غلیظ و لزج متشبّث را منقطع و جدا تا آن که مندفع گردد

و علامت نضج هر خلط در قاروره ظاهر می‌گردد.

داروهای گیاهی مورد استفاده در

بیماریهای گوارش

داروهای ملین

آلو
پنیرک
هلیله
خرفه
اسفرزه
بنفشه
گل سرخ

داروهای ملین سرد

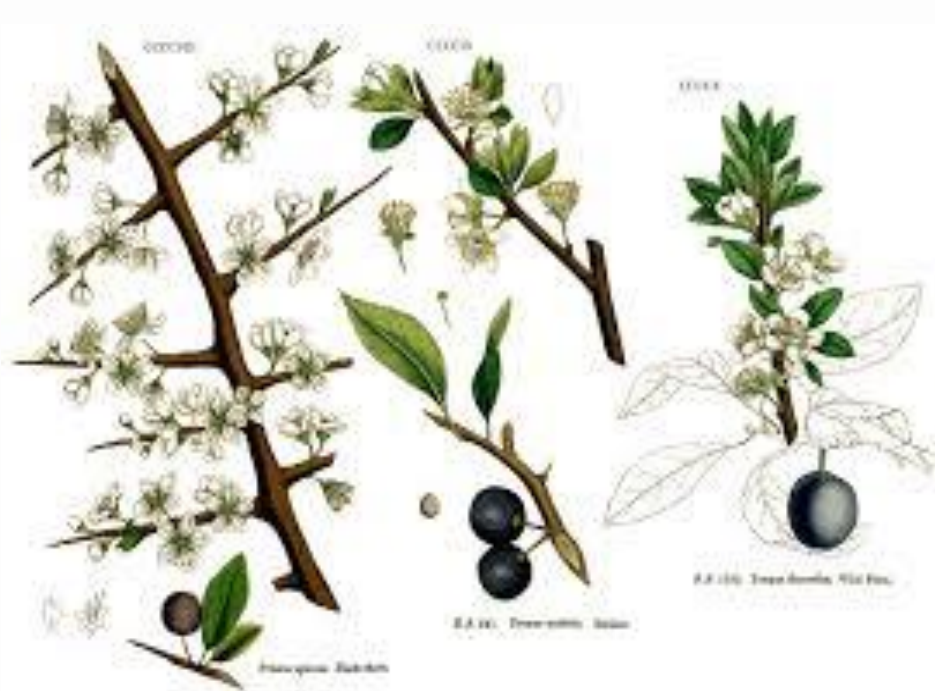
اجاص آلو

نام علمی: *Prunus domestica*

نام انگلیسی: plum

خانواده: Rosaceae

طبیعت

- طبیعت سیاه به کمال رسیده صادق الحلاوت آن **سرد در اول و تر در دوم** است .
- زرد میخوش آن سرد در وسط دوم و تر در آخر آن است .
- نارس ترش آن سرد در وسط دوم و تر در آخر آن است .
- برگ آن سرد در اول و خشک و با قوت قابضه است .

مخزن الادویه

افعال و خواص

- قليل الغذاء است .
- **ملین و مزلق** خصوص تازه آن بسبب لزوجت و رطوبتی که دارد .
- و مطفی حدت صفرا و قی صفراوی می باشد.
- برای تشنگی و حرارت دل و حدت و التهاب آن مفید است.
- مسهل صفراوی رقیق و دافع غثیان صفراوی است به خصوص میخوش و ترش آن و برای خارش بدن مفید است.

مخزن الادویه

افعال و خواص

- نوع شیرین آن در تلپین و ارخا و **اطلاق بطن (ایجاد اسهال)** مفید است .
- بسا باشد که ترش آن اطلاق بطن نماید بسبب قوت تقطیع و تلطیف زیرا که اشیای حامض مقطع ملطف، هرگاه در معده و امعا فضولی یابند آن را تلطیف و تقطیع نموده دفع می نمایند و الاّ موجب قبض و حبس می گردد با آنکه معده و امعا پاک از فضول نادر است.
- پس آلودی سیاه از آن جهت و به سبب لزوجت و رطوبتی که دارد تلپین بطن می نماید و مسهل است
- و آنچه کوچک و صلب و قابض باشد خوردن آن به جهت آنکه لذیذ و ملین نیست بد است .

مضرات در متون مفرده شناسی طب سنتی

- مضر است به دماغ. مصلح آن عنب
 - مضر معده است. مصلح آن گلقد و در مبرودین، مصطکی و کندر و ماء العسل
- مخزن الادویه

منع مصرف بر اساس منابع جدید

- با توجه به اینکه آلو حاوی اگزالات است، مصرف زیاد آن در مبتلایان سنگ کلیه و کیسه صفرا مجاز نیست.

خبازی (پنیرک)

Malva sylvestris L.(Malvaceae)

- بفارسي نان كلاغ و پڼيرك و خيرو
- به شيرازي خطمي كوچك
- سه نوع ميباشد
- يكي بستاني و آن مخصوص باسم ملوخيۀ و ملوكيۀ است
- و ديگر بري و آن دو نوع است يكي عظيم و آن مخصوص باسم خطمي است
- و دوم صغير و آن مخصوص باسم خبازي است

افعال وخواص

- معتدل الهضم
- ملين طبع
- منضج
- رادع
- مفتح سده كبد
- مدر بول
- زياده كننده شير

تخم خبازی

- سرد و تر
- كثير اللعاب و مزلق و مغري
- ملين بطن
- جهت سرفه كرم و خشك و گرفتگی آواز و رفع نزله
- تقويت امعا و سحج

Terminalia chebula Cambretaceae

هاليله ها :
خانواده :

هليلة

طبیعت: اول سرد و دوم خشکی

به ترتیب از نارس تا رسیده به نامهای هليلة
سیاه ، هليلة زرد و هليلة کابلی نام دارد .

افعال و خواص:

مسهل به عصر صفرا و بلغم رقیق
هليلة سیاه در دفع سودا و هليلة
زرد در دفع صفرا کاربرد دارد
منع مصرف در تبها

هلیله

نگه داشتن آن در دهان و مکیدن باعث جلب رطوبت معده و تقویت احشا و سیاهی مو و تقویت لثه است.

مضر ثفل و محدث قولنج

مصلح عناب و سپستان

مصلح قبض آن، روغن بادام و گاو، قند و ترنجبین

هلیله سیاه

میوه های کروی یا تخم مرغی بسیار سخت و سنگی با پنج خط برجسته، یک طرف آن نوک تیز و طرف دیگر کمی مدور

هلیله زرد

بهترین او بالیده زرد است با ملاست

طبیعت: در آخر اول سرد و در دوم خشک

افعال:

❖ قریب به اهلیج کابلی است

❖ مقوی دماغ و جهت دوار و سدر نه

اهلیج کابلی

بهترین اقسام هلیله است و در

افعال قویتر از هلیله زرد و سیاه

طبیعت: در برودت معتدل و در او

خشک

افعال:

❖ مسهل بلغم و سودا و صفراي

مخلوط به اخلاط

طب بومی

❖ هلیله سیاه: مسهل

❖ هلیله زرد یا هلیله کابلی: تانن فراوان: رفع اسهال، مقوی معده

موارد مصرف میوه رسیده :
به عنوان قابض استفاده می شود .

موارد احتیاط و عوارض جانبی :

1. یبوست بعلت تانن بالا
2. صدمات کلیه و کبد (in vivo) در دوز بالا

خرفه

- متون مفردہ شناسی: بقلہ الحمقاء، بقلہ المبارکہ، بقلہ الزہراء
- زبان فارسی: خرفه، تورک
- زبان انگلیسی:
- نام علمی: *Portulaca Oleracea* L.

طبیعت

• در سیّمْ سرد و در دویم تر

و در سیّمْ نیز تر گفته‌اند با اندک قوّت قبضی.

و **تلیین بطن** نماید و مصلح آن قند.

مضرات

- اکثار آن مورث تاریکی چشم

- مصلح آن مصطکی و کرفس و نعناع.

عوارض جانبی و تداخلات دارویی

- در PDR ذکر نشده است

www.alfarok.com

اسفرزه، اسپرزه، اسپغول، بزرقطونا

Plantago ovata (Plantaginaceae)

- Blond plantain
- Flea seed
- Psyllium

دانه های قایقی شکل

طول ۳ میلیمتر

خاکستری یا قهوه ای روشن

سطح دارای یک لایه موسیلاژی سفید

طبیعت: در سوم سرد و در دوم تر

❖ سیاه آن با یبوست و اجتناب از خوردن آن بهتر است

افعال سفید آن:

❖ مسکن تشنگی و حرارت و با قوت محله

❖ ملین طبع

+ خشونت سینه و حلق و زبان

+ قرحه امعاء

+ علل صفراوی

+ مغص

+ دفع یبوست (خشکی) امعا حادث از صفرا و شرب ادویه حاره

+ آشامیدن خیسانیده آن در آب گرم تا اینکه لعاب و لزوجت آن زود برآید با شکر سفید و یا سکنجبین جهت **تلیین و اسهال** مفید

+ چون بریان نمایند و با روغن گل سرخ چرب نمایند و بنوشند جهت **رفع اسهال و قبضیت شکم**

+ آشامیدن مطبوخ آن در آب نیم گرم جهت درد سینه حار مفید

چون بکوبند و بر بدن بمالند بدن را نیکو و نرم و فربه گرداند

بزرقطنای کوبیده را **نباید** آشامید که قاتل است

علائم پس از مصرف ده درم از **کوبیده** :

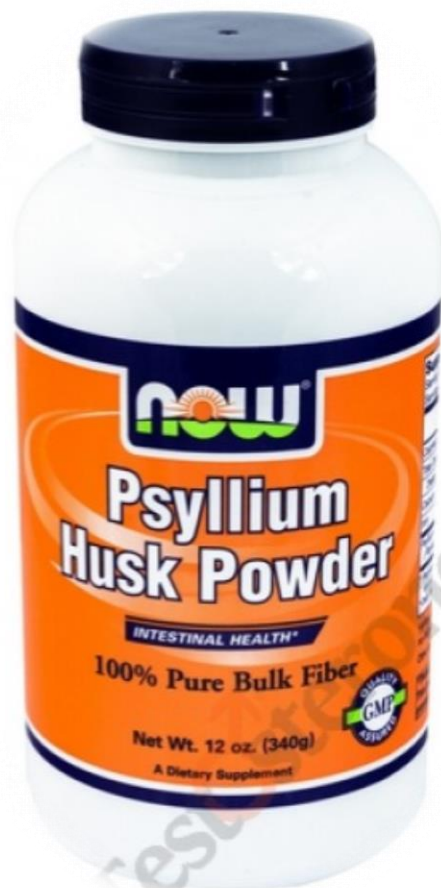

- بدن سرد
- خدر و استرخا
- غم و کرب
- غثیان
- ضيق النفس
- غشی و سقوط نبض
- موت

طب بومی

❖ ملین

❖ برطرف کننده ناراحتی های حاصل از بواسیر

طب مدرن CE

❖ یبوست مزمن

❖ هموروئید

❖ فیشرهای مقعدی

❖ پس از جراحی مقعد

❖ سندرم روده تحریک پذیر

موارد منع مصرف:

❖ تنگی مجرای دستگاه گوارش

❖ انسداد روده

Fecal impaction❖

❖ در افراد مبتلا به exocrine pancreatic insufficiency

عوارض جانبی:

نفخ

در موارد نادر واکنشهای آلرژیک شدید شامل عطسه wheezing ، chest congestion

بی اشتها

عدم مصرف مایعات زیاد همراه آن: انسداد مری یا روده بخصوص در افراد پیر

آسم و واکنش آنافلاکتیک به علت وجود آنتی ژنها

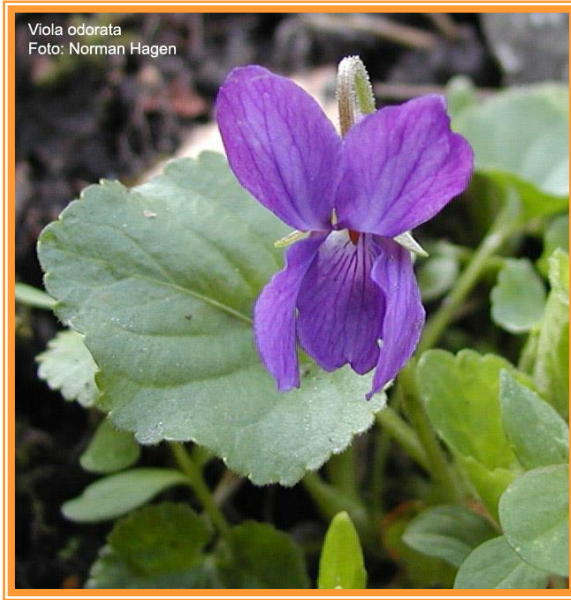

بنفشه معطر یا شیرین

- متون مفردہ شناسی: بنفسج
- زبان فارسی: بنفشه
- زبان انگلیسی: Common - Sweet Violet
- نام علمی: Viola odorata L. (Violaceae)

بنفسج

طبیعت: در اوّل سرد و در دوم تر

افعال کلی:

مسهل صفرا به خصوص در معده و امعاء

و مسکن عطش و حُمیات

منوّم و محلّل اورام

کاربرد:

⊙ جهت صداع حار، نزله و زکام و سرفه و خشونت سینه و حلق

⊙ سوزش ادرار و احتباس آن و درد کلیه

روغن بنفشه سرد و تر و **منوم و مرطب دماغ**

مضر: اکثرا او مورث ضعف دل و باعث کرب و ثقل معده و غثیان

مصلح: اندکی انیسون

بدل: نیلوفر و برگ خبّازی و در سعال، گل گاوزبان

مورد مصرف:

کمپسیون E: التهابات پوستی

مطالعات حیوانی: درمان امراض پوستی مانند اگزما و پسوریازیس، سرماخوردگی (دستگاه تنفسی فوقانی)

عوارض: واکنشهای آنافیلاکتیک، درماتیت تماسی، کونژکتیویت
مصرف طولانی مدت باعث ایجاد عوارض پوستی می شود
مصرف مقدار زیاد گیاه باعث ایجاد **اسهال** می شود

مقدار مصرف: نیم قاشق چایخوری پودر خشک در یک لیوان آب، ۳ مرتبه در روز

احتیاط: مصرف آن در کودکان زیر ۲ سال و بارداری و شیردهی توصیه نمی شود

A close-up photograph of a vibrant pink rose in full bloom, positioned on the left side of the frame. To its right is a small, clear glass bottle filled with a light pink liquid, likely rose water, with a cork stopper. The background is softly blurred, showing more pink petals and a warm, golden light. The entire image is overlaid with a diagonal grid pattern and the word 'BIGSTOCK' in a light grey font.

نام مفرده در متون طب سنتی: ورد
نام مشهور مفرده در زبان فارسی: گل سرخ

نام علمی: *Rosa damascene*

نام انگلیسی: Damask rose

خانواده: Rosaceae

ماهیت و اختیار

- معروف و در اکثر بلاد می شود.
- بهترین آن برای عطر گرفتن بزرگ و رنگین بسیار خوشبوی تلخ طعم با اندک شیرین آنست .
- برای تداوی، **غنچه تمام ناشکفته** آن زیرا که قوت قبض این زیادتر است

طبیعت

- مرکب القوی با جوهر مائی و ارضی است.
- نزد اکثری در اول سرد و در دوم خشک است.
- جمعی گرم و تر گفته اند.
- و بعضی معتدل دانسته اند با قوت قابضه
- خشک آن را قبض زیادتیر و تلخی کمتر است.

افعال و خواص کلی و جزئی مفرده

- مقوی قوی و ارواح است.
- مفرح است.
- ملطف است.
- جالی است.
- **مسهل** است.
- مسکن صفرا و بلغم رقیق است.
- قابض خصوص خشک آن و قبض غنچه خشک آن زیادتراست.

موارد مصرف در طب کلاسیک

• التهاب گلو و دهان

ملین های با مزاج گرم

خاکشیر
سنا مکی
انگور
مویز / زبیب
زنجبیل
انجیر / تین
صبر زرد
ترنجبین
کرچک
فلوس

خاکشیر – خبّه^۳

- به شیرازی شفتربک
- و به اصفهانی خاکشی
- و به تبریزی سوردن
- و به ترکی شیوران
- و در مازندران گیاه آن را شلم پی نامند
- و در هند مشهور به خوب کلان است.
- نام علمی: *Descurainia sophia*

ماهیت و طبیعت

تخمی است ریزه و اندک طولانی و دو نوع می باشد
یکی ریزه و رنگ آن مایل به سرخی و طعم آن اندک مایل به تلخی
و دویّم از آن بزرگ تر و رنگ آن سرخ مایل به تیرگی و هر دو خودروی در صحراها و باغها و
دامن کوهها بسیار می شود و در ایام بهار
یحتمل که طبیعت نوع صغیر آن در اول دویّم گرم و در اول تر و کبیر آن در آخر دویّم گرم باشد.

افعال و خواص

مشهی و مقوی معده و هاضمه

و تحلیل مواد نخاع

و با شیر، مسمن

مصدع، مصلح آن کثیرا.

با آب گرم: ملین

با آب سرد: قابض

سنا مکی

Cassia Angustifolia

نامهای متداول

• نام علمی: *Cassia angustifolia*

• نام انگلیسی: Senna

• نام در کتب مفردہ شناسی: سنا مکی، سنا

• نام محلی: سنا

سنا از دیدگاه طب سنتی

- طبیعت: (آخر دوم) گرم و (اول) خشک

- مصلح: بنفشه

- عارضه: ۱- مضر مثانه و مصلح آن عسل، هلیله زرد

- ۲- کرب، مغص و غثیان و مصلح آن پاک کردن از شاخ و چوب و مخلوط کردن با روغن بادام، هلیله زرد، انیسون و بنفشه و آب میوه

منع مصرف در زنان شیرده و باردار

سنا از دیدگاه طب سنتی

افعال و خواص کلی

- مسهل بلغم و سودا و صفرا و اخلاط سوخته

- منقّی دماغ

- **شدید الغوص** به عمق بدن

- مقوی بدن

- جالی جلد

مضرات

- مورت: کرب و مغص و غثیان است.

- PDR:

- شکایات اسپاسمودیک گوارشی در هنگام استفاده به عنوان مسهل.

- آریتمی قلبی

- ادم ، نفروپاتی ها، اختلالات الکترولیتی

- کلابینگ انگشتان

- تغییرات آناتومیک کولون در اثر استفاده مزمن از سنا (بیش از سه بار در هفته

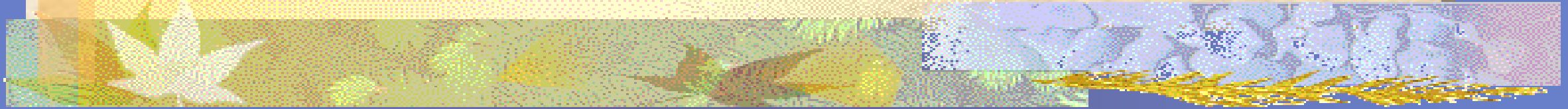
- در طی یک سال یا بیشتر)

مکانیسم اثر سنا

- سنوزیدها (sennosides) و سایر آنتروکینون های موجود در گیاه سنا عامل اصلی اثر ملین آن است.
- سنوزیدها حرکات گوارش را افزایش می دهند.
- آنتروکینون ها باعث تحریک دیواره روده و رفلاکس گوارش می شوند.

انگور

طبیعت

- رسیده آن در آخر اول گرم و تر
- بعضی بسیار شیرین آنرا تا دوم گرم و تر دانسته اند

خواص و افعال

- جالي
- منضج
- سريع الانحدار
- كثير الغذا
- بهترين ميوها است در غذائيت و توليد خون صالح
- معدل امزجة غليظه

دانه انگور

دوم سرد و خشك

مولد رياح و حابس بطن و ممسك بول و مني

پوست انگور

سرد و خشك در اول و بسيار بطي الانحدار و مولد رياح

غوره

سرد با قوت قابضه

شيره

دوم گرم و اول تر

مویز

اوفق بحال معده و كبد و گرده و مthane خصوصاً با تخم خوردن آن

زیب یا مویز

انگور رسیده به درخت خشک شده
بهترین: پر گوشت شیرین کم دانه و فربه
بدترین: خشک کم گوشت پر دانه

طبیعت مویز

- طبیعت: آن به حسب انواع انگور مختلف می باشد.
- و معتدل ترین همه سفید و بعد از آن سرخ و بعد از آن سیاه آن است.
- و خشک کم گوشت پر دانه مائل به یبوست و قابض است.
- و دانه آن سرد در اول و خشک در دوم است.

مخزن الادویه

افعال و خواص کلی و جزئی مویز

منقی آن کثیر غذا است

- به سبب جوهر غلیظ ارضی که دارد منضج خلط غلیظ است
- ملین بطن و محلل به اعتدال است .
- جالی معده و امعا است .
- معین ادویه مسهل است .

مخزن الادویه

مضرات مویز در متون مفردۀ شناسی طب سنتی

- مضر محرورین
- مصلح آن سکنجبین و مکیدن آب میوه‌های ترش و خشخاش
- مضر گرده
- مصلح آن عناب
- و محرق خون
- مصلح آن خیارشبر و گویند تخم خرفه است

موارد مصرف مویز در طب کلاسیک

- موثر در عروق واریسی
- رتینوپاتی دیابت
- اثرات محافظ سلولی در سلول های کبدی
- بهبود علائم در سندرم پیش قاعدگی
- کاهش تعداد پلاک های چربی
- بهبود دید
- اثرات ضد ایسکمی در قلب

PDR

زنجبیل

درس مفردات

استاد: جناب آقای دکتر انوشیروانی

ارائه: سیمین سادات متولی حقی

نام

- متون مفرده شناسی: زنجبیل
- زبان فارسی: زنجبیل
- زبان انگلیسی: ginger
- نام علمی: Zingiber officinale Roscoe (Zingiberaceae)

ماهیت و طبیعت

- بیخی است معروف
- در سوم گرم و در اول خشک
- خشک آن در دوم خشک و با رطوبت فضلیه

افعال و خواص

- مقوی:

- قوت حافظه

- و هاضمه و معده

- و کبد و مفتاح سده جگر

- محلل ریاخ غلیظه معده و امعا

- مقطع بلاغم و رطوبات غلیظه چسبیده به سطح معده و امعا و غیرها

- مجفف آنها

- ملین طبع

- مخرج خلط غلیظ و رطوبات دماغی و حلق
- و برودت اعصاب جهت فالج
- اسهال که از فساد غذا باشد
- جهت رفع سموم حیوانی
- تسکین تشنگی بلغمی

کاربرد در طب رایج

- تهوع ناشی از :
 - شیمی درمانی
 - بارداری
 - بیماری حرکت
- کم اشتها
- مشکلات گوارشی
- عفونت های سیستم گوارش (مظفریان)
- کمک به جریان خون (مظفریان)

مضرات

- مضر حلق
- ✓ مصلح آن عسل و روغن بادام

عوارض جانبی

- مشکلات خفیف گوارشی (ایجاد گاز در دستگاه گوارش و سوزش سر دل)
- درماتیت
- احتمالا مقادیر بیش از حد آن: دپرسیون سیستم عصبی و آریتمی

تداخلات دارویی

مصرف همزمان با ضد انعقاد ها، ضد پلاکت ها، هپارین، عوامل ترومبولیتیک باعث افزایش خطر خونریزی میشود

منع مصرف و احتیاط در طب رایج

- بارداری و شیردهی

انجیر - تین Ficus carica

• طبیعت: در اول گرم و در دوم تر

انجیر از دیدگاه طب سنتی

- ملین طبع و مسهل برفق: خوردن قبل از غذا
- مضر کبد و معده ضعیف
- مضر دندان به خصوص مصرف زیاد آن
- مصلح انجیر خشک: گردو، صعتر، انیسون
- مصلح انجیر تر: سکنجبین، شربت ترنج یا ریاس

نام مفرده در متون طب سنتی: ترنجبین
نام مشهور مفرده در زبان فارسی: ترنجبین

نام علمی پایه: **Alhagi camelorum Fisch**

تیره: **Fabaceae**

ماهیت و اختیار

- شبنمی است که بر خاری که آن را حاج و خارشتر (تیکن) نامند در خراسان و ماوراءالنهر و بلاد گرجستان و همدان و نواحی آن می نشیند و منعقد می گردد مانند ریزهای نبات
- و طعم آن شیرین و جالی و بهترین آن سفید تازه پاکیزه غیر مخلوط با برگ و خار بسیار آن است.

مخزن الادویه

طبیعت

- در اول گرم و تر و جالی تر از شکر
- هو معتدل إلى الحرارة. (قانون)

افعال و خواص کلی و جزئی مفرده

- ملین طبع است .
- مسهل صفرا برفق می باشد.
- محرک و جنباننده ی اخلاط است .
- مسخن بدن می باشد.
- لطیف تر از شیر خشت است .

مضرات در متون مفردة شناسی طب سنتی

مضر سپرز و محرور المزاج است.

مصلح آن تمر هندی و عناب و ماء الشعير است .

مخزن الادویه

موارد منع مصرف در متون مفردۀ شناسی طب سنتی

- صاحب ذخیره نوشته که ترنجبین را در تب های گرم ندهند زیرا که مستحیل به صفرا می گردد و اگر ضرورت باشد با حموضات بدهند .

کرچک *Ricinus communis*

• خروع، بیدانجیر (بانجیر)

• طبیعت آن: در آخر دوم گرم و خشک

کرچک از دیدگاه طب سنتی

- مسهل قوی خلط بارد و بلغم
- کاهش اشتها، کرب، غثیان و قی
- مصلح آن کتیرا، مصطکی و نعناع

فلوس – خیارشنبر *Cassia fistula*

- طبیعت آن: در اول گرم و تر

Arga-mag.com

فلوس از دید گاه طب سنتی

- مسهل به رفق و بی غائله حتی در زنان حامله و اطفال
- فلوس + تمبرهندی: مسهل صفرای سوخته
- فلوس + تربد: مسهل بلغم
- فلوس + بسفایج، آب کاسنی، آب برگ بید و آب شاهتره: مسهل سودا
- مضر معده و مغثی و مصلح آن مصطکی، انیسون
- ایجاد مغص و سحج به سبب چسپیدن آن به امعا و مصلح آن روغن بادام است که با آن چرب کرده و یا روی آن چکانده و مصرف شود.

سپاس از توجه شما

لیست کامل مفردات دارویی مؤثر در یبوست در جدول ۵ معرفی شده‌اند.

جدول ۵: مفردات دارویی مؤثر بر یبوست که به ترتیب نمره، مرتب شده است

ردیف	نام مفرد	نمره	نام علمی	ردیف	نام مفرد	نمره	نام علمی
۱	اجاص	۱۱	Prunus domestica L.	۶۸	زبيب	۴	Vitis vinifera L.
۲	تین	۱۱	Ficus carica L.	۶۹	زهره	۴	Cressa cretica
۳	خیارشیر	۱۱	Cassia fistula	۷۰	مپستان	۴	Cordia myxa L.
۴	قرع	۱۱	Cucumis colocynthis L.	۷۱	سلت	۴	Triticum spelta
۵	قنابری	۱۰	Lepidium latifolium	۷۲	شیرخشت	۴	Cotoneaster nummularia
۶	اسفاناخ	۱۰	Spinacia oleracea	۷۳	صریمه الجدی	۴	Lonicera caprifolium
۷	سکر (الاحمر)	۱۰	Saccharum officinarum	۷۴	عصفور	۴	Fringilla domestica
۸	سرخس	۹	Asplenium ruta-murari	۷۵	قناب	۴	Cucumis sativus
۹	عناب	۹	Vitis vinifera L.	۷۶	قنبره	۴	Lark(Alauda arvensis)
۱۰	کبر	۹	Capparis spinosa	۷۷	کمثری	۴	Pyrus communis
۱۱	اسقیل	۸	Scilla maritima	۷۸	مقل	۴	Commiphora mukul engl.
۱۲	بزرقلونا	۸	Plantago ovata forsk	۷۹	نیلوفر	۴	Nymphaea alba
۱۳	بصل	۸	Allium cepa L.	۸۰	اکارغ	۴	
۱۴	سنا مکی	۸	Cassia angustifolia	۸۱	خوخ	۳	Prunus psica= Persica vulgaris
۱۵	ثبث	۸	Anethum graveolence	۸۲	رمان	۳	Punica granatum
۱۶	فجل	۸	Raphannus sativus	۸۳	سلق	۳	Beta vulgaris
۱۷	قراصیا	۸	Cerasus vulgaris miller	۸۴	شاهترج	۳	Fumaria officinalis
۱۸	کرنب	۸	Brassica oleracea	۸۵	طریقولیون	۳	Aster tripollium
۱۹	میعه سائله	۸	Styrax officinalis	۸۶	نانخواه	۳	Trachyspermum copticum
۲۰	هلیون	۸	Asparagus officinalis L.	۸۷	عناب	۳	Zizyphus jujuba mill
۲۱	ثوم	۷	Allium sativum L.	۸۸	انکول و اکول	۲	Alangium salvifolium wan.
۲۲	حرف	۷	Senebiera coronopus	۸۹	افستین	۲	Artemisia obsinthium A.maritima
۲۳	حلبه	۷	Trigonella foenum-graecum	۹۰	انج	۲	Mangifera indica L.

مظفر پور، ناصری، اسماعیلی دوکی، بیژنی، کمالی نژاد، یوسفی، مجاهدی، خدادوست

معرفی مفردات دارویی مؤثر در درمان «یبوست»

در طب سنتی ایرانی

سیدعلی مظفرپور*

محسن ناصری

محمد رضا اسماعیلی دوکی

علی بیژنی

محمد کمالی نژاد

مهدی یوسفی

مرتضی مجاهدی

محمود خدادوست

۸۹ / فصلنامه تاریخ پزشکی

سال سوم، شماره نهم، زمستان ۱۳۹۰

Teucrium montanum	۲	مرو	۱۲۰	Viola odorata	۵	بنفش	۵۳
Rice wine	۲	نیبالارز	۱۲۱	Morus alba L.	۵	توت	۵۴
Averrhoa carambola	۲	هرنوه	۱۲۲	Juglans regia	۵	جوز	۵۵
Dipus lagopus	۲	یربوع	۱۲۳	Mercurialis sp.	۵	حلیوب	۵۶
Pleurotoma tiapexii Murex inflatus	۱	افشار الطیب	۱۲۴	Cicer arietinum L.	۵	حمص	۵۷
Tribulus terrestris L.	۱	حسک	۱۲۵	Zingiber officinale roscore	۵	زنجبیل	۵۸
Althea officinalis	۱	خطمی	۱۲۶	Aloe vera	۵	صبر	۵۹
Cinnamomum aromaticum verum	۱	دار صینی	۱۲۷	Lens esculenta	۵	عدس	۶۰
Sesamum indicum L.	۱	سمسم	۱۲۸	Linum usitatissimum	۵	کتان	۶۱
Echinops cepalotes DC.	۱	شکر تیغال	۱۲۹	Prunus divaricata	۴	ادرک	۶۲
Solanum nigrum L.	۱	عنب الثعلب	۱۳۰	Styrax officinale	۴	اصطخرک	۶۳
Pistacia lenticus	۱	مصطکی	۱۳۱	Urtica pillulifera U. dioica U. urens	۴	انجره	۶۴
Ficus sycomorus L.	۱	جمیز	۱۳۲	Peucedanum officinale	۴	پخورالاکراد	۶۵
Trifolium aureum Lotus spp.	۱	هندقوقا	۱۳۳	Malva sylvestris L.	۴	خبازی	۶۶
Elletaria cardamomum	۱	فاقله	۱۳۴	Papaver rhoeas	۴	خشخاش منشور	۶۷

مظفرپور، ناصری، اسماعیلی دوکی، بیژنی، کمالی نژاد، یوسفی، مجاهدی، خدادوست

Astocarpus altilis	۲	بدهل	۹۱	Olea europaea oleaster	۷	زیتون	۲۴
Citrullus vulgaris	۲	بطیخ هندی	۹۲	Carum carvi	۷	کمون نبلی	۲۵
Coffea arabica L.	۲	بن	۹۳	milk	۷	لبن	۲۶
	۲	بیلون	۹۴	Amygdalus communis	۷	لوز الحلو	۲۷
Dactus carota L.	۲	جزر	۹۵	Phyllanthus emblica	۶	املج	۲۸
Dolichos biflorus	۲	حب القله	۹۶	Amaranthus blitum L.	۶	بقله یمانیه	۲۹
Pistacia terebinthus	۲	حبه الخضرا	۹۷	Alhagi pseudoalhagi(MB) Des.	۶	ترنجبین	۳۰
Cynara scolymus L.	۲	حرشف	۹۸	Tamarindus indica L.	۶	تمر هندی	۳۱
Peganum harmale	۲	حرمل	۹۹	Silurus glanis	۶	جری	۳۲
Euphorbia chamaesyce	۲	خاماسوقی	۱۰۰	Rummex aculus acetosa	۶	حماض	۳۳
Salix aegytiacea	۲	خلاف بلخی	۱۰۱	Lactuca sativa	۶	خس	۳۴
Asphodelus microcarpus salzm	۲	خنثی	۱۰۲	Phoenix dactylifera	۶	رطب	۳۵
Ulmas compestris	۲	دردار	۱۰۳	Convolvulus scammonia	۶	سقمونیا	۳۶
Musca fenestralis	۲	ذباب	۱۰۴	Brassica rapa	۶	شلجم	۳۷
Trifolium pratense	۲	رطبه	۱۰۵	Mus musculus	۶	فار	۳۸
shrimp	۲	روپیان	۱۰۶	Carthamus tinctorius C. lanatus	۶	قرطم	۳۹
	۲	ساگودانه	۱۰۷	Saccharum officinarum	۶	قصب السكر	۴۰
Ferula persica	۲	سکینج	۱۰۸	Atriplex hastata A. hortensis A. rosea	۶	قطف	۴۱
	۲	سلوئون	۱۰۹	Erinacaens europaens	۶	قنفذ	۴۲
Sesbania sesban(L.) Merr.	۲	سیسبا	۱۱۰	Allium porrum	۶	کراث	۴۳
	۲	شارف	۱۱۱	Vicia ervillia L.	۶	کرسته	۴۴
	۲	شریفه	۱۱۲	Cuscuta epilinum C. epithymum	۶	کشوت	۴۵
	۲	صاصفراس	۱۱۳	Meat	۶	لحم	۴۶
Mentha pulegium L. M. longifolia	۲	فودنج	۱۱۴	Armeniaca vulgaris ham.	۶	شمش	۴۷
Gossypium herbaceum L.	۲	قطن	۱۱۵	Cheese	۵	جبن	۴۸
Echium amoneum	۲	لسان الثور	۱۱۶	Ocimum basilicum L.	۵	بادروج	۴۹
Sea's water	۲	ماء البحر	۱۱۷	Solanum melongena L.	۵	بادنجان	۵۰
Phaseolus mungo	۲	ماش	۱۱۸	Cyclamen europaeum	۵	بخور مریم	۵۱
Commiphora myrrha	۲	مر	۱۱۹	Cucumis melo	۵	بطیخ	۵۲

معرفی مفردات دارویی مؤثر در درمان «یبوست» در طب سنتی ایرانی

با تشکر فراوان از توجه شما